

Jeff VanderMeer
Anihilace

Jeff VanderMeer
Anihilace

Jeff VanderMeer
Anihilace

ARGO

Přeložil Petr Kotrle

© Argo, 2015

ANNIHILATION

Copyright © 2014 by Jeff VanderMeer

Translation © Petr Kotrle, 2015

Cover art © 2014 by Pablo Delcan

ISBN 978-80-257-1551-2 (váz.)

ISBN 978-80-257-1617-5 (e-kniha)

Pro Ann

01: ZASVĚCENÍ

Věž, která tam být neměla, se noří do země těsně předtím, než les černých borovic začne ustupovat bažině, kterou pak střídá rákosí a větrem pokroucené stromy a slaniska. Za slanými mokřady a přirozenými kanály se rozkládá oceán a kousek dál stojí na pobřeží zchátralý maják. To všechno je součást území, které bylo desítky let opuštěné, z důvodů, které není jednoduché vysvětlit. Naše expedice byla první, která do Oblasti X vstoupila po více než dvou letech. Většina výstroje našich předchůdců zrezivěla, z jejich stanů a přístřešků zbylo o málo víc než prázdné slupky. Když jsme se po té poklidné krajině rozhlíželi, nevěřím, že některá z nás již v tu chvíli viděla hrozbu.

Byly jsme čtyři: bioložka, antropoložka, kartografka a psycholožka. Já jsem byla bioložka. Tentokrát byly všechny účastnice expedice ženy. Jejich výběr vycházel ze složité soustavy proměnných, jimiž se vysílání expedic řídilo. Psycholožka, která byla starší než my ostatní, fungovala jako vedoucí. Pro přechod hranice nás všechny zhypnotizovala, abychom zcela jistě zůstaly v klidu. Po překonání hranice to na pobřeží byly čtyři dny ostrého pochodu.

Náš úkol byl jednoduchý: pokračovat ve vládou financovaném průzkumu záhad Oblasti X a pomalu se propracovávat od základního tábora dál.

Expedice mohla trvat dny, měsíce nebo dokonce roky, v závislosti na různých podnětech a podmínkách. Měly jsme s sebou zásoby na šest měsíců a další, se kterými se dalo vydržet dva roky, byly už uložené

v základním táboře. Ujistili nás také, že je bezpečné žít se tím, co poskytuje místní příroda, pokud to bude nutné. Veškeré naše potraviny byly uzené, konzervované či neprodyšně balené. Nejprapodivnějším vybavením, jež jsme měly, byl měřicí přístroj přidělený každé z nás, který nám visel na šňůrce na opasku: malý obdélník z černého kovu s otvorem uprostřed krytým sklíčkem. Pokud by otvor začal svítit červeně, měly jsme třicet minut na to, abychom se odebraly na „bezpečné místo“. Nikdo nám neřekl, co ten přístroj měří nebo proč bychom se měly bát, když začne svítit červeně. Po několika prvních hodinách jsem si na něj zvykla tak, že jsem se na něj přestala dívat. Hodinky a kompasy jsme měly zakázané.

Když jsme dorazily do tábora, začaly jsme vyměňovat zastaralé nebo poničené vybavení tím, které jsme si přinesly, a postavily jsme vlastní stany. Boudy jsme chtěly přestavět později, až budeme mít jistotu, že na nás Oblast X nepůsobí. Členové poslední expedice se odsud nakonec vytratil, jeden po druhém. Časem se vrátili k rodinám, takže přesně vzato nezmizeli. Jednoduše neznámým způsobem odešli z Oblasti X a znovu se objevili ve světě za hranicí. Konkrétní detaily o této cestě nedokázali sdělit. K jejich *přemístění* došlo v průběhu osmnácti měsíců a bylo to něco, s čím se předchozí expedice nesetkaly. Ale „předčasné zrušení expedice“, jak tomu říkali naši nadřízení, mohlo být výsledkem jiných jevů, a tak bylo třeba vyzkoušet, jak jsme vůči tomuto místu odolní.

Potřebovaly jsme se také aklimatizovat na nové prostředí. V lese u základního tábora se dalo narazit na medvědy černé nebo kojoty. Občas bylo možné zaslechnout krákání a zahlédnout, jak z větve vzlétl vyplašený kvakoš, nebo z nepozornosti šlápnout na jedovatého hada, kterých tu bylo alespoň šest druhů. Bažiny a potoky ukrývaly obrovské vodní plazy, takže jsme si dávaly pozor, abychom se při odběru vzorků vody nebrodily do příliš velké hloubky. Přesto tyto stránky ekosystému ve skutečnosti žádnou z nás neznepokojovaly. Jiné prvky však tuto schopnost měly. Kdysi dávno tu existovala města a my jsme

teď nacházely tajuplné známky lidského osídlení: trouchnivější sruby s propadlými, do červena zbarvenými střechami, rezivé paprsky kol, napůl zabořené do bláta, stěží patrné obrysy něčeho, co kdysi bývaly ohrady pro dobytek, nyní jen dekorace obsypaná vrstvami nánosů borových jehliček.

Mnohem horší však bylo tiché, silné sténání za soumraku. Vítr od moře a zvláštní bezvětrí ve vnitrozemí otupovaly naši schopnost odhadovat směr, a tak to vypadalo, jako by ten zvuk prostupoval temnou vodou, v níž stály cypřiše. Voda byla tak tmavá, že jsme v ní viděly svůj obličej, a nikdy se ani nepohnula, rovná jako sklo. Odrážel se v ní šedý mech, který cypřiše obrůstal a visel z nich jako vousy. Když se člověk přes tyto oblasti zahleděl k oceánu, neviděl nic než černou vodu, šed' cypřišových kmenů a soustavný, nehybný déšť splývajícího mechu. Jediné, co se ozývalo, bylo tiché sténání. Kdo tam nebyl, nepochopí, jak to působí. Nedá se porozumět ani tomu, jak je to krásné, a když člověk vidí krásu v bezútěšnosti, něco se v něm změní. Bezútěšnost se ho pokusí ovládnout.

Jak jsem se zmínila, věž jsme našly na pomezí, za kterým les zcela nasákl vodou a následně přešel ve slanisko. Stalo se to čtvrtý den po příchodu do základního tábora, když jsme se téměř zorientovaly. Na základě map, které jsme si přinesly s sebou, a dokumentů, které nám zanechali naši předchůdci, poznamenaných fleky od vody a borovicového pylu, jsme nečekaly, že tam něco najdeme. Ale bylo to tam, nalevo od pěšiny, obrostlé pruhem zakrslé trávy a napůl zakryté spadáným mechem: kruhová stavba z nějakého našedlého kamene, který vypadal jako směs betonu a rozemletých lastur. V průměru měla stavba necelých dvacet metrů a nad úroveň terénu vystupovala asi o dvacet centimetrů. Na jejím povrchu nebylo vyryto ani napsáno nic, co by mohlo jakkoli poodhalit její účel nebo identifikovat stavitele. Obdélný otvor zasazený do povrchu stavby přesně na severní straně ukazoval schody, které točitě sbíhaly dolů do tmy. Vstup zakrývaly pavučiny, jaké tkají pavouci druhu *Nephila*,

a rostlinné zbytky nahromaděné bouřemi, ale zdola vanul studený proud vzduchu.

Zpočátku jsem v tom viděla věž jenom já. Nevím, proč mě napadlo slovo *věž*, když se to zavrtávalo do země. Stejně tak jsem to mohla považovat za bunkr nebo hloubkovou stavbu. Přesto jsem si okamžitě při spatření toho schodiště vzpomněla na maják na pobřeží a hlavou se mi nenadále prohnala vidina, jak členové poslední expedice jeden po druhém odcházejí, načež se někdy poté dá země rovnoměrným a předem připraveným způsobem do pohybu, aby maják nechala stát tam, kde byl vždycky, ale tuto podzemní část uložila do vnitrozemí. Spatřila jsem to do obrovských a složitých detailů, jak jsme tam tak všechny stály, a při zpětném pohledu to mohu označit za první iracionální představu, kterou jsem od našeho příchodu do cíle měla.

„To není možné,“ prohlásila kartografka s pohledem upřeným do map. Jednolité stín pozdního odpoledne ji halil do chladivé tmy a dodával jejím slovům větší naléhavost, než jakou by za jiných okolností měla. Slunce nám napovídalo, že budeme brzy muset pro průzkum té nemožnosti použít baterky, i když pokud šlo o mě, s radostí bych tak učinila i potmě.

„A přece to tam je,“ řekla jsem. „Pokud nemáme davovou halucinaci.“

„Architektonický styl se dá těžko identifikovat,“ ozvala se antropoložka. „Materiály jsou nejednoznačné, naznačují lokální původ, ale to ještě nemusí znamenat lokální stavbu. Dokud nepůjdeme dovnitř, nepoznáme, jestli je primitivní, moderní nebo něco mezi. Nejsem si jistá ani tím, jestli bych vůbec chtěla hádat, jak je to staré.“

Neměly jsme žádnou možnost informovat o objevu své nadřízené. Jedním z pravidel expedic do Oblasti X bylo to, že se nemáme snažit o kontakt s vnějším světem, z obavy před nějakou nevratnou kontaminací. Také jsme si s sebou braly jen minimum věcí, které odpovídaly naší současné technické úrovni. Neměly jsme žádné mobilní nebo

satelitní telefony, žádné počítače, žádné videokamery, žádné složité měřicí přístroje kromě těch zvláštních černých krabiček pověšených na opasku. Naše fotoaparáty vyžadovaly provizorní temnou komoru. Zejména absence mobilů způsobovala, že se ostatním zdál být reálný svět velmi vzdálený, ale já jsem odjakživa dávala přednost životu bez nich. Jako zbraně jsme měly nože, zamčenou skříňku se starožitnými ručními zbraněmi a jednu útočnou pušku, jakožto zdráhavý ústupek současným bezpečnostním standardům.

Očekávalo se, že budeme vést záznamy, jako je tento, do deníku, jako je tento: lehký a téměř nezničitelný, s papírem odolným vůči vodě, ohebnými černobílými deskami, modrými linkami pro psaní a červenou čarou nalevo vyznačující okraj. Tyto deníky se buď vrátí s námi, nebo je najde další expedice. Byly jsme upozorněny, ať uvádíme maximální kontext, aby našemu popisu porozuměl i někdo, kdo o Oblasti X neví. Také nám přikázali, abychom si mezi sebou své deníkové zápisy neukazovaly. Naši nadřízení se domnívali, že příliš mnoho společných informací může naše pozorování zdeformovat. Ale já jsem ze zkušenosti věděla, jak je toto úsilí, tato snaha o vykořenění předpojatosti, marné. Nic, co žije a dýchá, není skutečně objektivní – ani ve vakuu, dokonce ani v případě, kdyby mozkiem nebylo vybaveno nic než sebevražedná touha po pravdě.

„Jsem z toho objevu celá rozrušená,“ poznamenala psycholožka, než jsme objev věže mohly víc prodiskutovat. „Cítíte to taky tak?“ Předtím nám takovou otázku nepoložila. Při výcviku měla tendenci klást nám spíš otázky typu: „Jak moc klidné byste dokázaly být v nouzové situaci?“ Tenkrát jsem měla pocit, jako by byla špatná herečka, která přijala jakousi roli. Teď se to zdálo být ještě nápadnější, jako by ji nějak znepokojovalo, že je naším vůdcem.

„Je to každopádně vzrušující... a nečekané,“ odpověděla jsem. Snažila jsem se jí nevysmívat a tak úplně se mi to nedařilo. S překvapením jsem zjistila, že pociťuju určitý neklid, hlavně proto, že v mé fantazii,

v mých snech by tento objev patřil k těm banálnějším. Než jsme překročily hranici, představovala jsem si v duchu spoustu věcí: obrovská města, podivná zvířata a jednou, když jsem byla nemocná, gigantickou obludu, která se zvedla z vln a vrhla se na náš tábor.

Kartografka jen pokrčila rameny a odmítala psycholožce na otázku odpovědět. Antropoložka přikývla, jako by se mnou souhlasila. Vstup do věže vedoucí do hlubin země na nás svou přítomností zapůsobil, nabízel nám sněhobílý povrch, na který jsme mohly napsat spoustu věcí. Projevovalo se to jako slabá horečka, která nás všechny sužovala.

Řekla bych vám, jak se ostatní tři jmenovaly, kdyby to bylo důležité, ale jediná kartografka měla vydržet déle než další den nebo dva. Kromě toho nás od používání jmen vždy silně zrazovali. Měly jsme se soustředit na svůj cíl a „od všeho osobního se oprostit“. Jména patřila tam, odkud jsme přišly, ne k tomu, kým jsme byly uvnitř Oblasti X.

Původně byla naše expedice pětičlenná a patřila do ní také lingvistka. Abychom se dostaly k hranici, musela každá z nás vstoupit do téměř prázdné bílé místnosti, která měla na druhém konci dveře a v rohu jediné kovové křeslo. Křeslo mělo po stranách otvory pro řemínky; možné důsledky vyvolávaly znepokojivé mravenčení, ale tou dobou už jsem byla pevně odhodlaná, že do Oblasti X chci. Budova, v níž se tyto místnosti nacházely, byla pod kontrolou Jižní Zóny, tajné vládní agentury, která se zabývala vším, co s Oblastí X souviselo.

Tam jsme čekaly, zatímco nám měřili nesčetné hodnoty a z otvorů ve stropě na nás různě foukal vzduch, někdy studený a jindy horký. V jistém okamžiku navštívila každou z nás psycholožka, ale nepamatuji si, o čem se mluvilo. Potom jsme odešly těmi druhými dveřmi do centrálního shromaždiště s dvoukřídlými dveřmi na konci dlouhé chodby. Přivítala nás tam psycholožka, ale lingvistka už se neobjevila.

Psycholožka se našim otázkám postavila pevným pohledem. „Rozmyslela si to,“ sdělila nám. „Rozhodla se zůstat venku.“ Byl to malý šok, ale zároveň úleva, že to nebyl nikdo jiný. V tu chvíli se zdálo, že odbornost lingvisty je ze všech našich odborností ta nejpostradatelnější.

Po chvíli psycholožka řekla: „A teď si vyčistěte hlavu.“ Znamenalo to, že nás začne hypnotizovat, abychom mohly přejít přes hranici. Sobě pak navodí určitou autohypnózu. Vysvětlili nám, že pro přechod hranice budeme muset podstoupit preventivní opatření, která nás ochrání před tím, aby si s námi naše mysl zahrávala. Halucinace byly zřejmě běžné. Tak nám to alespoň bylo řečeno. Už si ani nedokážu být jistá, jestli je to pravda. Skutečná povaha hranice nám byla z bezpečnostních důvodů zatajena; věděly jsme jen to, že je prostým okem neviditelná.

Když jsem se tedy spolu s ostatními „probudila“, byly jsme všechny v kompletní výstroji včetně těžkých kanad, s váhou dvacetikilových batohů na zádech a spoustou dalších zásob pověšených na opascích. Všechny tři jsme zavrávaly a antropoložka klesla do kolen. Psycholožka zatím trpělivě čekala, až se vzpamatujeme. „Omlouvám se,“ řekla. „Míň překvapivý návrat se mi nepodařil.“

Kartografka zanedávala a probodla ji pohledem. Měla v sobě výbušnost, která byla zřejmě považována za přínos. Antropoložka se zvedla, aniž by si postěžovala, jak měla ve zvyku. A já, jak bylo zase mým zvykem, jsem byla příliš zaujatá pozorováním svého okolí, než abych brala toto hrubé uvítání osobně. Všimla jsem si například krutosti v téměř nepostřehnutelném úsměvu na rtech psycholožky, když pozorovala, jak nám adaptace dělá problémy: antropoložce se dál podlamovala kolena a ona se za to omlouvala. Později jsem si uvědomila, že jsem ten výraz možná dešifrovala špatně; mohl být ztrápený nebo sebelítostivý.

Stály jsme na nepevněné pěšině poseté kamínky, spadaným listím a borovicovými jehličkami, vlhkými na omak. Lezli po nich mravenci

sametoví a drobní smaragdoví broučci. Po obou stranách se tyčily vysoké borovice s rozpraskanou, šupinatou kůrou a stíny poletujících ptáků mezi nimi kouzly čárky. Vzduch byl tak svěží, až to trhlo plíce, a my jsme několik sekund lapaly po dechu, hlavně překvapením. Pak, když jsme označily svou polohu kusem červené látky uvázaným na strom, jsme vykročily dopředu, do neznáma. Kdyby se psychologe něco stalo a nemohla nás na konci mise převést, bylo nám řečeno, že se máme vrátit a čekat na „vytažení“. Nikdo nám nevysvětlil, jakou podobu by to „vytažení“ mělo mít, ale logicky z toho vyplývalo, že naši nadřízení mohou místo, kde dochází k vytažení, dálkově sledovat, přestože je za hranicí.

Bylo nám řečeno, že se po příchodu nemáme dívat zpátky, ale i tak jsem se nenápadně ohlédla, když psychologka zaměřila svou pozornost jinam. Nevím přesně, co jsem viděla. Bylo to mlhavé, nezřetelné, a bylo to už daleko za námi – možná brána, možná optický klam. Jenom chvilkový vjem jiskřivého bloku světla, který se rychle vytrácí.

Důvody, proč jsem se přihlásila, byly velice odlišné než kvalifikace, kterou jsem pro expedici měla. Myslím si, že mě vzali proto, že jsem se specializovala na přechodové habitaty, a tato konkrétní lokalita měla takových přechodů hned několik, což znamenalo, že byla složená z různých ekosystémů. Bylo jen málo míst, v nichž se ještě dal najít habitat, kde stačilo ujít pouhých deset kilometrů, aby se člověk dostal z lesa přes bažiny až na pláž. Bylo mi řečeno, že v Oblasti X naleznou mořský život, který se přizpůsobil brakické sladké vodě, za odlivu se pouštěl daleko do přirozených kanálů vytvořených v rákosí a obýval stejný habitat jako vydry a jelenovitá zvěř. Když si člověk vyšel po pláži prodávavěle doupaty krabů houslistů, občas se mu podařilo zahlédnout některého z obřích plazů, neboť i oni se na svůj habitat adaptovali.

Chápala jsem, proč teď v Oblasti X nikdo nežije, že právě proto je tak nedotčená, ale jako bych to neustále zapomínala. Raději jsem si namlouvala, že je to jednoduše chráněná přírodní rezervace a my jsme turisté, kteří jsou čirou náhodou také vědci. Na jiné úrovni to mělo svou logiku: Nevěděly jsme, co se tady stalo, co se tady stále děje, a každá předem vytvořená teorie by měla vliv na analýzu důkazů, které budeme nacházet. V mém případě bylo navíc úplně jedno, jaké lži jsem si navyprávěla, protože moje existence v normálním světě se stala stejně bezobsažnou jako Oblast X. V situaci, kdy nezůstalo nic, co by mě ukotvilo, jsem *potřebovala* být tady. Pokud šlo o ostatní, nevím, co si namlouvaly, a nechtěla jsem to vědět, ale myslím si, že všechny určitý stupeň zvědavosti přinejmenším předstíraly. Zvědavost mohla být mocný prostředek rozptýlení.

V noci jsme mluvily o věži, i když ostatní tři ji tvrdošíjně nazývaly tunel. Odpovědnost za hlavní náplň našeho bádání ležela na každém zvlášť, přičemž autorita psycholožky opisovala kolem těchto rozhodnutí širší kruh. Část současného odůvodnění pro pořádání expedice spočívala v tom, že každý člen dostane určitou rozhodovací autonomii, což napomůže zvýšit „možnost významné změny“.

Tento nekonkrétní protokol existoval v kontextu našich odlišných dovedností. Například jsme sice všechny absolvovaly základní výcvik v ovládání zbraní a přežití, ale kartografka měla mnohem víc zdravotnických a střeleckých zkušeností než my ostatní. Antropoložka se kdysi věnovala architektuře; dokonce před lety přežila požár budovy, kterou navrhla, což byla jediná skutečně osobní věc, kterou se mi o ní podařilo zjistit. Pokud šlo o psycholožku, věděly jsme o ní nejmíň, ale myslím, že jsme všechny došly k závěru, že přišla z nějakého manažerského prostředí.

Debata o věži byla svým způsobem naše první příležitost k otestování mezi vzájemné neshody a kompromisu.

„Nemyslím si, že bychom se na tunel měly soustředit,“ prohlásila antropoložka. „Nejdříve bychom měly pokračovat v průzkumu a vrátit